

Ke tau mateuteu ki he Omicron

'Oku 'i ai e 'uuni me'a te ke lava 'o fai ke ke mateuteu ki ai mo ho'o whānau 'o kapau 'e mafola 'a e Omicron 'i he komiunitī.

Ko ho'o mateuteú 'oku 'uhinga ia ki hono talanoa'i, fe'ilongaki mo mahino'i 'a e me'a ke fai.

Kapau 'e sivi koe 'o 'ilo 'oku ke pihia 'i he COVID-19 'e fiema'u ke ke nofo ma'u 'i 'api pea faka'ehi'ehi mei he feohi mo ha kakai 'o kau ai ho'o whānau. 'E malava ke fakakau 'i ho'o palaní 'a e 'uuni me'a hangē ko eni:

- **Ko hai 'e tokoni kia koe ki hono 'oatu ho'o ngaahi fiema'u mo fai ho'o fakatau?**
Fili ha taha te ne lava 'o fai lelei ho'o pu'i.
- **'Oku 'i ai ha toe taha 'i 'api na 'oku ne fiema'u ha fa'ahinga tokoni makehe?**
Palani mo kinautolu 'oku nau fai e tauhi, pea mo feinga'i ke tukungamālie ha ngaahi felotoi tauhi faka-fakamaau'anga.
- **'E anga fēfē ha'o malava 'o ngāue pe kei hoko atu ho'o ako?** Femahino'aki mo ho'o ngāu'angá pe 'apiakó fekau'aki mo ho'o palani ngāue mo ako mei 'api.
- Tala ke 'ilo 'e he kakaí 'oku 'i ai tu'utu'uni ke ke nofo mavahe - mahalo na'a sai ke teuteu ha faka'ilonga 'o fokotu'u 'i he matapā ho pale, pea mo ha QR codes ke ngāue'aki 'e kinautolu tenau 'a'ahi atu kia koe.
- **Fēfē kapau te ke puke pea fiema'u ke 'ave koe ki falemahaki?** Hanga 'o hiki 'i ha pepa 'a e fanga ki'i ngāue faka'api ke fai 'e ha taha, kau ai hono tokanga'i ho'o monumanu ohi, tauhi e ngoue, pea mo totongi e 'ū mo'ua.

‘E fiema’u foki ke ke teuteu ha tauhi’anga tokoni fakavavevave ‘i ‘api ‘o kau ai e naunau faito’o mo e me’akai, pea hiki mo ha ngaahi fakamatala fekau’aki mo ho’o whānau ‘o tuku ai.

Faka’asi ai honau hingoa, ta’u motu’ā, fika NHI, tu’unga ‘o ‘enau mo’ui, kaepehē ki he faito’o mo hono fakafe’unga ke ngāue’aki ‘e ha taha. ‘E tokoni ia ke faingofua ange e ngāue ‘a e ‘ofisa mo’uī ke ne ‘ilo pe ko hai fua ‘oku nofo ‘i ‘api.

Tanaki ki ho’o hiki fakamatalá ‘a e ‘ū fika fetu’utaki fakavavevave hangē ko ho’o toketā, mo e houa ngāue ‘a e kiliniki, kaepehē ki ha ‘ū va’a tokoni kehe.

Ko ‘ene maau ho’o palaní pea ke fakahā ke ‘ilo ki ai ho fāmilí koe’uh i ke nau mateuteu ki he fetokoni’aki ‘o kapau ‘e puke pe fiema’u ke nofo mavahe ha taha.

‘Oku tau kāfataha kotoa pe heni. Tauhi malu mo nofo fe’ilo’ilongaki pea ke fakalotolahi’i ho ngaahi ‘ofa’angá ke nau palani mo tokateu foki mo kinautolu.